

O rayray focacing a tilid no Pangcah: kalaliyangan O ato U

阿美語書寫系統：O和U的爭議

アミ語の文字システム：「O」と「U」の論争
'Amis Writing System: A Dispute About "O" And "U"

3

漢語 | Yeko Angay 張月瑛 (台北市士林區葫蘆國小阿美語支援教師)

族語 | Ofad Kacaw 陳金龍 (政大版九年一貫族語教材海岸阿美語編寫組主編)

自從原住民語言被納入九年一貫教育的「本土語言」正式課程，學校開始有了「阿美族語教材」，也是我們在教學上傳承族語的第一步，透過羅馬字標音符號認讀及書寫，指引正確的字母發音，國小、國中的原住民學生也開始有了學習自己語言的機會。

而我們小時候學母語真正的發音，是由父母長輩口述教導，族語也就是這樣滋長不忘，並使祖先的智慧與文化，因語言而得到傳衍下去，就好比我們說的國語，因為有注音符號做為發音的標準，使得我們說一口流利的國語，能與人溝通，與人有交集跟互動。而阿美語的書寫符號系統，就是為使阿

Na misatapang mapatodong maparo i pitilidan ko sifana' to
"O pinangan a 'orip no kasaniyar' a caciyaw" sanay a
codad no siwaay ka sasingrar no Yencomin i, ira to ko codad
sapasifana no Pangcah i pitilidan, onini to ko litapangan niyam a
codad a parotoc to caciyaw no Pangcah, pakaynien to i focacing a
tilid (書寫符號) no Roma (羅馬字) a mafana a misa'osi ato
mitilid, sapalalan to tatodong no ngiha no focacing a tilid, orasaka
ira to ko pisatapangan no Kosiyaw (國小) ato Kocong (國中) a
wawa no Yencomin minanam to caciyaw no finacadan no tireng.

Nika kaemang ho kami minanam to tadangiha no caciyaw, na
itiraay i wina i mama kasakaka a sifana', mato haen sanay ko
kafana' tahato'as caay to ka tawal, o nikafana' to a caciyaw saka
maparayray ko fenek (智慧) ato serangawan (文化) no to'as ho,
mato ka somowal no mita to caciyaw no Holam (漢文), o
katatodong a pangiha to focacing a tilid, saka sa tanesok sa ko
pisanoHolam a caciyaw. Sa mangaay a malalicalicay maainini ato

美族的子弟們有學習的機會，希望各個都能說一口流利的母語，從中體會我們阿美族語言的美與豐富的文化內涵，並且傳承不息。

我們常說，語言消失，文化就失傳。現在族語嚴重斷層的危機，已意味著我們的族群文化的消失，是族人不容忽視的警訊。所幸現在的阿美族年輕人，也開始對失去自己的語言產生危機感，更激發對語言有更多的認知，鼓勵自己的孩子學習母語。

在母語教學上，我也閱讀了很多陳金龍老師研究及推廣阿美語的讀本及教材，發音練習、語調練習、生詞句型（詞彙結構）練習、文化點滴等等，讓我的教學更多元豐富，在教學上也達到事半功倍之效果。為落實母語教學，不管是在學校、在語言巢，復振我們的語言文化已是我們每個族人責無旁貸的神聖使命。

書寫符號系統的母音就是聲音的實現方式，能夠發出聲音的語音，多半是母音，然而在5個母音當中，「o」與「u」的音，在教學上常常會混合使用，但在實際的言談中，仍存在著語音的差異，特別是語法結構的格位標記（ko、no、to），是很明顯的發「u」的音，若真要將「o」跟「u」混為使用，對於各學習者來說，感覺就發音不標準了。

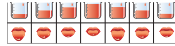
malacalacal to tamdamdaw. Ora rayray no focacing a tilid i, hay ira to ko pinanaman no wawawawa no Pangcah, ko nanay maemin tanestek (流利) to ko kasomowal to caciyaw no finacadan, pakaynien to a mifana to nika tadafangcal tengilen ko caciyaw no Pangcah ato nika kadofa tadamaan ko serangawan, caay to ka citolas a madadotodotoc (傳承不息).

Malahedaw to ko caciyaw caay to kangaay mapadotoc ko serangawan sa kita to ladaladay, tadakatalawan to caay to kafana ko rarem a caciyaw, o maan koni o pakafana kitanan o mamalahedaw to ko serangawan no mita finacadan, saka caay ko sasahakenoen (責無旁貸) no mita o finacadan. Aray aca (所幸) o kapah anini misatapang to a talipaelal to nika mamalahedaw to ko caciyaw no tireng, malasakaci'icel a mifana' to sakafana' to caciyaw, pa'icel to wawa no tireng minanam to caciyaw no Pangcah.

I rakat no mako pasifana' to caciyaw no Pangcah, adihay to ko pisa'osi no mako to codad ni Ofad singsi, minanam a pagiha, minanam to ngiha no caciyaw, minanam to faco no tilid ato pifana' to 'orip no Pangcah, malasakadofa (多元豐富) no mako a pasifana', tada sakacipinang (事半功倍之效果) itira i pasifana'an. Ano sapisahecian ko pasifana' to caciyaw no Pangcah i pitilidan ano itira i masaparoray, misa'icel a palowad to caciyaw ato serangawan no mita, caay ko sasahakenoen no kahacacay ita o finacadan konini tadamaanay a tayal.

O rayray no focacing a tilid o tapang a ngiha ko sapatalahekal a papinang, ora sakangaay masadak ko soni no ngiha, saheto o tapanga a ngiha, nika itini toni limaay a tapangan no ngiha tora "o" ato "u" a ngiha, itini sa i pasifana'an palalecad sa ko pasifana', nika itira sa i kalalicalicay, ira aca ko kasasiroma no ngiha nira, mangalef

例如：

詞彙：

1. folad = fulad 月亮
2. minokay = minukay 回家
3. talacowa = talacuwa 去哪裡
4. kako = kaku 我
5. kasofocan = kasufucan 生日

句型結構的格位標記 (to、ko、no)：

1. 'Aloman ko idang no mako/
'Aloman ku idang nu maku.
我有很多的朋友。
2. O maan ko paro no riyar?/
O maan ku paro nu riyar?
海裡有什麼？
3. Icowa ko loma' no miso?/
Icuwa ku loma' nu misu?
你的家在哪裡？

所以，將「o」與「u」並列使用，在教學上常常受到學生的質疑，老師的唸讀發音是「u」，為何教材上寫的就是「o」，混淆了學生發音的學習，究竟要將「o」與「u」視為同一語音還是不同語音？經陳金龍老師解析，我們阿美語正確的發音是在這兩者之間，在國際音標裡是讀[o]音，故在詞彙結構及格位標記出現「o」與「u」都沒

itira sapala'ed to faco no caciyaw (ko, no, to), tadamahapinang ko ngiha no "u", ano palalecad han ko "o" ato "u" a ngiha, pakayni sato to minanamay a tamdaw, tengil hanto caay to ka tatodong ko pangiha.

Tinako:

Paranaan a tilid:

1. folad = fulad
2. minokay = minukay
3. talacowa = talacuwa
4. kako = kaku
5. kasofocan = kasufucan

Kakedecan i faco no tilid (to, ko, no):

1. 'Aloman ko idang no mako/
'Aloman ku idang nu maku.
2. O maan ko paro no riyar?/
O maan ku paro nu riyar?
3. Icowa ko loma' no miso?/
Icuwa ku loma' nu misu?

Orasaka ona matiniay "o" ato "u" a tinako ano palalecad han, itira sato i pasifana'an malasakaohot (質疑) to no mitiliday. Pangiha sa ko singsi o "u", naw o codad sa o "o" ko matiliday, ka awaan to ko pinang no mitiliday minanam a pangiha, icowaen ko papinang to na "o" ato "u" palalecad han anca i sasiromaen ko pangiha? O pitadtad ni Ofad singsi a pasifana', o tatodong a ngiha no mita o Pangcah i sasifo'an nona tatosay a focacing a ngiha, itini i polong no kasakanatal a pangiha i [o] han. Orasaka i faco no tilid ato sapala'ed a tilid, o tatodong nira awa ko kasasiroma, patoor ho cingra a paini nanay mitilid to focacing a tilid lalen han o "o" a

有辨義作用，同時，他建議在書寫上統一使用「o」符號書寫，尤其在句型句首上，如於教學上有其必要性，在語調中分際說明。

在九年一貫教材裡，海岸阿美語的書寫符號已全然用「o」做標記，而恆春阿美語和馬蘭阿美語的書寫標記兼用「o」與「u」，至於中部阿美語（含秀姑巒阿美語）幾乎都用「o」來做標記。

我個人也做了田調，我屬於秀姑巒阿美語群，經部落耆老及教會長老與執事、族語教師們的諫諍，大都認為「o」與「u」都存在有必要，不得視為同一語音。因為在言談、對話之中（mafana' to? mafana' tu?），或在聖經裡的書寫符號，都有明確的記載，仍有著語音的差異性。所以要視為同一語音及顧及其他部落方言別語音的差異，確實是需要大家及學者專家們去探究的議題。

為了推展我們的族語教學，書寫系統的標準化，是有其必要性的。相信族語老師們有了這套系統的統一規範，未來在教學上都能有所遵行，我們族語的教材定能生根，紮實地傳承下去。◆

mitilid, mangalef itira i litapangan no faco no tilid, ano itira i pasifa'an tatiih caay fohecien anosa, itira hanto i pangiha mihapinang pasifana'.

Itini toni sapisifana' a codad tona siwaay kasasingrar, no pasawali i sahto o "o" ko focacing a tilid, no Palidaw ato Falangaw ira ko "o" ato "u" o sasifo'an (Siwkolan) a Pangcah maemin o "o" a papinang.

Kako to i, ira ko pilicay mihapinang, nawhan o Siwkolan a finacadan kako, tengil hanako ko pilicay to mato'asay no niyaro' ato ciwlo, hicuci no kiyokay, o malasingsiy a maemin, iraira aca kona tosa a ngiha sa, palimo'ot to tati'ih a palacecayen ko ngiha, iraira aca kona tosa a ngiha papa'oripen sa cangra. Nawhani itini kalalicay (mafana' to? mafana' tu?) ato i fangcalay a codad mahapinang a matilid, ira aca ko kasasiroma no ngiha nira. Orasaka ano palacecayen misacecay ko ngiha ato haratengen ko kacakalecad ko ngiha no kasaniyaro' anosa i, o kakadkaden (kadkad 解析) kingkiwen no cifenekay a tamdaw ato cinanengay no mita a mapolong koni a demak.

O sapolowadaw patenak no mita a pasifana' to caciyaw Patatodongen ko ngiha no focacing a tilid, o sasafaloco'en konini. Ira to koni malacecayay tato'oren no malasingsiy, ikor to itira i pasifana'an ira to ko pidoedoan, misaanga' sato to sapisifana' a codad, tanektek to caay to pitolas a padotoc.

